

Sygn. akt IV U 357/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia del. Agnieszka Walkowiak

Protokolant: sekretarz sądowy Mariola Konończuk

po rozpoznaniu w dniu 19 sierpnia 2021 r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania B. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w E.

z dnia 25 lutego 2021 r., znak: (...)

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni B. S. prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym w dniu 5 lutego 2021 r. mężu S. S. za miesiąc luty 2021 r.

Sygn. akt IV U 357/21

UZASADNIENIE

Ubezpieczona B. S. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 25 lutego 2021 r., znak: (...), odmawiającej jej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu S. S.. Wnioskodawczyni wskazała, że zgon jej małżonka nastąpił w dniu 5 lutego 2021 r., zaś lekarz, który miał to stwierdzić, ocenił około godz. 9.15.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie przytoczył przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 53) i wniósł o jego oddalenie. Pozwany podkreślił, że stan faktyczny sprawy oraz przepisy prawa wskazują, że brak jest ustalenia dnia śmierci S. S. w związku z tym nie można ustalić okresu za jaki świadczenie powinno być wypłacone. Pozwany podniósł, że akt zgonu stwierdza jedynie datę znalezienia zwłok, a nie datę zgonu, zaś organ rentowy nie może sam ustalić daty śmierci S. S., a tym samym samemu ustalić okresu, za jaki świadczenie powinno być wypłacone.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni była żoną zmarłego S. S..

S. S. pobierał emeryturę, przyznaną mu decyzją z dnia 20 maja 2012 r.

Wnioskodawczyni B. S. mieszkała wraz ze swoim mężem S. S. w miejscowości I.. Skarżąca w dniu 4 lutego 2021 r. położyła się spać ok. godziny 21. Około godziny 3 w nocy mąż obudził ubezpieczoną, ponieważ chciał aby żona zrobiła mu herbatę. Wnioskodawczyni przygotowała i przyniosła mężowi herbatę, którą S. S. wypił, a następnie dalej siedział w fotelu. Natomiast skarżąca położyła się spać. Oboje znajdowali się w tym samym pokoju. Wnioskodawczyni B. S.

obudziła się ok. godziny 5 rano i podeszła do męża, gdyż ten nadal siedział w fotelu. Głowę miał opartą na rękach blatu ławy. Zwróciła się do niego, żeby wstawał, ale mąż nadal się nie ruszał, podjęła próbę obudzenia go, ale bez rezultatu. Następnie zawołała swojego syna, który spał w drugim pokoju, aby przyszedł sprawdzić czy S. S. żyje. Syn wnioskodawczyni po sprawdzeniu tętna na szyi i ręku S. S., stwierdził, że ten nie żyje. Ubezpieczona wezwała karetkę pogotowia. Dyspozytor z pogotowia ratunkowego przekierował wnioskodawczynię do lekarza rodzinnego. Skarżąca skontaktowała się z lekarzem rodzinnym między godziną 5.30 a 6.00., który przyjechał do domu ubezpieczonej ok. godziny 9.00.

Kartę zgonu wypełnił lekarz po osobistym stwierdzeniu zgonu. Zarówno w karcie zgonu, jak i w akcie zgonu S. S. odnotowano datę i godzinę znalezienia zwłok, a nie datę i godzinę śmierci. Jako przyczynę zgonu wskazano „R 57 – wstrząs, gdzie indziej niesklasyfikowany”, a przybliżony odstęp między wystąpieniem przyczyny a zgonem wpisano „godziny”.

Wnioskiem z dnia 9 lutego 2021 r. B. S. zwróciła się do organu rentowego o wypłatę niezrealizowanego świadczenia po osobie uprawnionej do świadczenia emerytalno – rentowego. Decyzją z dnia 25 lutego 2021 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do niezrealizowanego świadczenia - emerytury po zmarłym mężu, gdyż ubezpieczona do wniosku dołączyła odpis skrócony aktu zgonu, ze wskazaną wyłącznie datą znalezienia zwłok. Udokumentowanie daty śmierci jest warunkiem niezbędnym do wypłaty niezrealizowanego świadczenia.

(dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa, k. 228, zeznania ubezpieczonej 00:06:43 i 00:22:52 e-protokół z rozprawy z dnia 19 sierpnia 2021 r.; nadto dowód: kserokopia karty zgonu k. 5, dokumentacja medyczna, k. 31 a.s.; wniosek k. 225-226, odpis skrócony aktu zgonu, k. 223, decyzja k. 230 - akt emerytalnych S. S.)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie wnioskodawczyni zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 291) w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba.

Zatem w świetle przytoczonych przepisów niezrealizowane świadczenie emerytalne lub rentowe to takie świadczenie, co do którego prawo zostało już ustalone lub co najmniej osoba uprawniona wystąpiła o nie jeszcze za życia, ale nie zostało ono jej wypłacone, niezależnie od przyczyny opóźnienia w wypłacie świadczenia. Natomiast a contrario świadczenie zrealizowane to takie świadczenie, które dotarło do rąk osoby uprawnionej albo zostało przekazane na konto bankowe wskazane przez uprawnionego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. akt III AUa 386/13, Lex nr 1428144).

W niniejszej sprawie poza sporem było, że wnioskodawczyni jest osobą z kręgu uprawnionych do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym S. S. w rozumieniu art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej (jest żoną zmarłego i prowadziła z nim wspólne gospodarstwo domowe). W sprawie spornym było to, czy wnioskodawczyni ma prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu, z uwagi na sporny dzień zgonu, który powinien określić datę końcową niezrealizowanego świadczenia.

Zgodnie z art. 92 ust. 2 – Prawo o aktach stanu cywilnego (DZ. U. z 2021 r. poz. 709) wynika, że akt zgonu powinien zawierać datę, godzinę oraz miejsce zgonu albo jeżeli nie są znane – datę, godzinę oraz miejsce znalezienia zwłok. Również zgodnie ze wzorem karty zgonu, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 11 lutego 2015 r. w sprawie wzoru karty zgonu (Dz. U. poz. 231), wydanego na podstawie art. 144 ust. 7 ww. ustawy, podaje się datę i godzinę zgonu albo datę i godzinę znalezienia zwłok. Zgon i jego przyczyna powinny być ustalone przez lekarza,

leczącego chorego w ostatniej chorobie. W razie, gdy jest to niemożliwe, stwierdzenie zgonu i jego przyczyny powinno nastąpić w drodze oględzin, dokonywanych przez lekarza lub w razie jego braku przez inną osobę, powołaną do tej czynności przez właściwego starostę przy czym koszty tych oględzin i wystawionego świadectwa nie mogą obciążać rodziny zmarłego. Skoro zatem akt zgonu sporządza się na podstawie karty zgonu i/lub protokołu zgonu, które (zgodnie z powołanymi przepisami) zawierają datę znalezienia zwłok, to akt zgonu nie mógł zawierać daty zgonu. Ponadto akt zgonu może zawierać datę zgonu albo jeżeli nie są znane datę znalezienia zwłok. Powyższe oznacza, że względny obowiązek zamieszczania w akcie zgonu danych dotyczących znalezienia zwłok, będzie aktywowany się jedynie wówczas, gdy niemożliwe będzie ustalenie daty, godziny i miejsca śmierci osoby zmarłej.

Zważyć należy, że w akcie zgonu, który sporządzony został na podstawie karty zgonu, wpisana została data znalezienia zwłok S. S., tj. (...). Akt zgonu zmarłego zawiera wszystkie niezbędne dane wymagane ww. przepisami. Zarówno karta zgonu jak i akt zgonu zawierają datę znalezienia zwłok, a nie datę zgonu S. S.. Nie można jednak przyjąć, że ten fakt, uniemożliwia przyznanie odwołującej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym mężu.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, a w szczególności z wyjaśnień złożonych przez wnioskodawczynię wynika, że w dniu 4 lutego 2021 r. położyła się ona spać ok. godziny 21. Około godziny 3 w nocy (5 lutego 2021 r.) mąż obudził ubezpieczoną, ponieważ chciał aby skarżąca zrobiła mu herbatę. Wnioskodawczyni przygotowała i przyniosła mężowi herbatę, którą S. S. wypił, a następnie dalej siedział w fotelu. Natomiast skarżąca położyła się spać. B. S. obudziła się ok. godziny 5 rano i podeszła do męża, ponieważ ten nadal siedział w fotelu. Próbowала go obudzić, bez rezultatu. Następnie zawołała swojego syna, który spał w drugim pokoju, aby przyszedł sprawdzić czy S. S. żyje. Syn po sprawdzeniu tętna na szyi i rękach S. S., stwierdził, że ten nie żyje. Ubezpieczona wezwała karetkę pogotowia. Dyspozytor z pogotowia ratunkowego przekierował wnioskodawczynię do lekarza rodzinnego. Skarżąca skontaktowała się z lekarzem rodzinnym między godziną 5.30 a 6.00., który przyjechał do domu ubezpieczonej ok. godziny 9.00.

Nadto do akt sprawy zostało złożone pismo (...) Spółka Partnerska Lekarzy A. i (...) w O. z dnia 4 marca 2021 r., z którego wynika, że w karcie zgonu wystawionej dla S. S. lekarz wpisał datę znalezienia zwłok ((...)) – jest to data tożsama z datą zgonu. Pismo to zostało podpisane przez lekarza, który wypełnił kartę zgonu S. S..

W ocenie Sądu powyższe uprawnia do stwierdzenia, że śmierć męża odwołującej się miała miejsce w dniu 5 lutego 2021 r. Wyjaśniona została zatem w toku postępowania sądowego jedyna przyczyna odmowy przyznania odwołującemu prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłej matce. Podkreślić należy, że karta zgonu wystawiona przez lekarza stanowi dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c. Przepis ten stanowi, że dokument prywatny sporządzony w formie pisemnej albo elektronicznej stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie, przy czym chodzi o oświadczenie wiedzy a nie oświadczenie woli. Z kolei w art. 473 k.p.c. reguluje, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. Oznacza to, że sąd ubezpieczeń społecznych może dopuścić dowód ponad osnowę dokumentu prywatnego, jakim jest karta zgonu.

W ocenie Sądu nie budzi również wątpliwości, że wskazana w akcie zgonu data znalezienia zwłok jest jednocześnie datą zgonu S. S.. Należy bowiem mieć na uwadze, że zgodnie z zasadą domniemania życia, dopóki nie zostaną znalezione zwłoki osoby zaginionej albo nie zapadnie postanowienie o uznaniu osoby za zmarłą, osobę taką uważa się za żywą, także na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2001 r., sygn. akt II UKN 195/00, Legalis nr 54396). Zgodnie z zasadą domniemania życia należy zatem uznać, że emerytura należała się zmarłemu S. S. do dnia oznaczonego w akcie zgonu jako data znalezienia zwłok. Jak słusznie stwierdził Sąd Apelacyjny w Białymstoku w motywach wyroku z dnia 21 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa 824/17, „w sytuacji niewskazania w akcie zgonu daty śmierci przyjąć należy, że pewną, najpóźniejszą datą śmierci jest dzień znalezienia zwłok. W przeciwnym wypadku uprawnieni nigdy nie mogliby skorzystać z prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia. Taka interpretacja art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS byłaby sprzeczna z konstytucyjną gwarancją prawa obywatela do przyznanych mu świadczeń z zabezpieczenia społecznego (art. 6 ust. 1 Konstytucji) i w niedopuszczalny sposób ograniczałaby uprawnienia członków rodziny zawarowane normą art. 136 ust. 1 ustawy

emerytalnej (Legalis nr 1763808)”. Jest oczywiste, że w przypadkach wątpliwych, gdy z okoliczności sprawy wynika, iż faktycznie śmierć mogła nastąpić wcześniej niż znalezienie zwłok (np. w przypadku osób zaginionych) organ rentowy może wystąpić o uzupełnienie aktu zgonu w zakresie daty zgonu w trybie art. 38 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego. Natomiast w niniejszej sprawie Sąd nie miał wątpliwości, że zgon S. S. nastąpił w dniu 5 lutego 2021 r.

Biorąc pod uwagę powyższe, emerytura S. S. do daty śmierci była jemu świadczeniem należnym, a żądanie wypłaty tego świadczenia przez osobę uprawnioną znajduje oparcie w treści art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy czym data znalezienia zwłok wynikająca z aktu zgonu jest pewną, najpóźniejszą datą śmierci męża wnioskodawcy.

Powyższe skutkować musiało, na podstawie wyżej przytoczonych przepisów oraz (...) § 2 k.p.c, zmianę zaskarżonej decyzji w ten sposób, że przyznano B. S. prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym w dniu 5 lutego 2021 r. mężu S. S. za miesiąc luty 2021 r.